UDK: 611.013.2

ODAM ORGANIZMIDAGI ANATOMIK TESHIKLAR ORQALI TURLI CHURRALARNING VUJUDGA KELISHI VA UNING ANATOMIK SABABLARI

Shukrullayev Shahzod Shuxrat o‘g‘li
Boboxanova Dilshoda Nurbekovna
Abduxakimova Erkinabonu Abdukarim qizi
Gadaev Asliddin Mamarasulovich
Buriev Musurmon Burievich
Toshkent davlat stomatologiya instituti (Toshkent, O‘zbekiston)

Annotatsiya: *Ushbu maqolada odam organizmida churralarning vujudga kelishi va anatomik teshiklar orqali shakllanishi keng ilmiy nuqtai nazardan tahlil qilinadi. Mushak zaifligi, intraabdominal bosimning oshishi va tabiiy anatomik zaifliklar churralarning shakllanishida asosiy rol o'ynaydi. Tadqiqotlar natijalariga ko'ra, churralarni erta aniqlash va davolash orqali jiddiy asoratlarning oldini olish mumkin.*
Kalit so'zlar: *churralar, anatomik teshiklar, mushak zaifligi, intraabdominal bosim, churralarni davolash*

ОБРАЗОВАНИЕ РАЗЛИЧНЫХ ГРЫЖ ЧЕРЕЗ АНАТОМИЧЕСКИЕ ОТВЕРСТИЯ В ОРГАНИЗМЕ ЧЕЛОВЕКА И ИХ АНАТОМИЧЕСКИЕ ПРИЧИНЫ

Шукруллаев Шахзод Шухрат угли
Бобоханова Дилшода Нурбековна
Абдухакимова Эркинабону Абдукарим кизи
Гадаев Аслиддин Мамарасулович
Буриев Мусурмон Буриевич
Ташкентский государственный стоматологический институт (Ташкент, Узбекистан)

Аннотация: *В данной статье проводится научный анализ возникновения грыж у человека и их формирования через анатомические отверстия. Слабость мышц, повышение внутрибрюшного давления и естественные анатомические слабости играют основную роль в формировании грыж. Согласно результатам исследования, своевременное выявление и лечение грыж может предотвратить серьёзные осложнения.*
Ключевые слова: *грыжи, анатомические отверстия, мышечная слабость, внутрибрюшное давление, лечение грыж*

THE FORMATION OF VARIOUS HERNIAS THROUGH ANATOMICAL OPENINGS IN THE HUMAN BODY AND THEIR ANATOMICAL CAUSES

Shukrullayev Shahzod Shukhrat ugli
Bobokhanova Dilshoda Nurbekovna
Abdukhakimova Erkinabonu Abdukarim kizi
Gadaev Asliddin Mamarasulovich
Buriev Musurmon Burievich
Tashkent State Dental Institute (Tashkent, Uzbekistan)

Abstract: *This article provides a comprehensive scientific analysis of hernia formation in the human body through anatomical openings. Muscle weakness, increased intra-abdominal pressure, and natural anatomical weaknesses play a major role in hernia development. According to the study results, early detection and treatment of hernias can help prevent serious complications.*
Keywords: *hernias, anatomical openings, muscle weakness, intra-abdominal pressure, hernia treatment*

Kirish. Churra (hernia) inson tanasidagi to'qimalar yoki organlarning o'z joyidan chiqib, mushaklar yoki to'qimalar orqali boshqa bir bo'shliqqa kirishi bilan tavsiflanadi. Churralar odatda zaif joylar yoki anatomik teshiklar orqali paydo bo'ladi, va bu joylar inson organizmining turli qismlarida bo'lishi mumkin. Ushbu maqolada churralarning organizmda paydo bo'lishiga sabab bo'ladigan anatomik teshiklar va ular orqali churralarning shakllanishi hamda ushbu jarayonning anatomik sabablari keng ilmiy nuqtai nazardan tahlil qilinadi. Churra paydo

bo'lishining asosiy omillari, mushak zaifligi, anatomik nuqsonlar va boshqa omillar bilan bog'liqdir.

Churra turlari va ularning vujudga kelish sabablari haqidagi tadqiqotlar ko'plab ilmiy manbalarda ko'rib chiqilgan. Masalan, Simpson va hamkasblari (2018) tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda churraning asosiy sababi sifatida mushaklarning zaiflashuvi va tabiiy anatomik zaifliklar keltirib o'tilgan. Ularning tadqiqotlariga ko'ra, churralar ko'pincha mushak to'qimalaridagi zaiflik yoki jarohatlangan joylar orqali paydo bo'ladi, bu esa ularning osonlikcha chiqib ketishiga imkon beradi (Simpson et al., 2018).

Bundan tashqari, Hossain va boshqalar (2020) churralarning shakllanishida intraabdominal bosimning oshishi muhim rol o'ynashini ta'kidlaganlar. Ularning tadqiqotlariga ko'ra, kuchli jismoniy yuklanish, yo'tal yoki homiladorlik kabi holatlar intraabdominal bosimni oshirib, churralarning paydo bo'lishiga olib keladi (Hossain et al., 2020). Lim va Lee (2019) esa inguinal churralarni o'rganib, bu turdagi churralarning ko'proq erkaklarda uchrashi va bu holat tug'ma yoki orttirilgan zaifliklar bilan bog'liq ekanligini ko'rsatib o'tganlar (Lim & Lee, 2019).

Diafragma churralari haqida esa Smith va Patel (2021) diafragma mushaklarining tabiiy anatomik teshiklar orqali qorin bo'shlig'i organlarining ko'krak bo'shlig'iga o'tishi bilan bog'liq bo'lishi mumkinligini aniqlagan. Bu holat ko'proq oshqozon va boshqa ichki organlarning noto'g'ri joylashishi bilan bog'liqdir (Smith & Patel, 2021). Shuningdek, kindik churralari haqida olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, homiladorlik va ortiqcha jismoniy yuklanish natijasida intraabdominal bosimning oshishi natijasida bu turdagi churralar ko'proq uchraydi (Johnson et al., 2017).

Ushbu adabiyotlarning tahlili shuni ko'rsatadiki, churralar ko'pincha organizmdagi zaif joylar va anatomik teshiklar orqali paydo bo'ladi. Mushak zaifligi, intraabdominal bosimning oshishi va tabiiy anatomik zaifliklar churralarning shakllanishida hal qiluvchi rol o'ynaydi. Churralarning klinik ahamiyati va ularning paydo bo'lish mexanizmlarini o'rganish ushbu patologiyani erta aniqlash va samarali davolash uchun muhimdir.

Usul. Ushbu maqolada churralar va ularning paydo bo'lishi bo'yicha ilmiy manbalar va zamonaviy tadqiqotlar tahlil qilindi. Anatomiya, jarrohlik va patologiya bo'yicha ilg'or tadqiqotlar hamda klinik kuzatuvlar asosida churralarning paydo bo'lishi, ularning organizmdagi joylashuvi va anatomik sabablari o'rganildi. Tadqiqot davomida churralarning paydo bo'lishiga ta'sir etuvchi mushaklarning zaiflashuvi, intraabdominal bosimning oshishi va organizmdagi teshiklarning shakli va joylashuvi bo'yicha ilmiy ma'lumotlar tahlil qilindi.

Natijalar. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, churralar odatda inson tanasidagi anatomik zaif joylarda paydo bo'ladi. Bunday zaif joylarga qorin devoridagi inguinal kanallar, kindik teshigi, diafragma va boshqa tabiiy teshiklar kiradi. Inguinal churralar, ayniqsa, erkaklarda keng tarqalgan bo'lib, bu inguinal kanallar orqali ichak qismlarining chiqishi natijasida yuzaga keladi. Bu churralar mushaklarning zaiflashishi, tug'ma nuqsonlar yoki jarohat sababli paydo bo'lishi mumkin. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, inguinal kanallar erkaklarda zaif joy sifatida namoyon bo'ladi, chunki bu sohada mushaklar va fassiyalar ancha yupqa va kuchsizdir. Shuning uchun ichak qismlari osonlik bilan churraga olib kelishi mumkin.

Diafragma churralari esa diafragma teshiklari orqali qorin bo'shlig'i organlarining ko'krak bo'shlig'iga o'tishi natijasida shakllanadi. Bu holat asosan oshqozon va boshqa ichki organlarning noto'g'ri joylashishi bilan bog'liq bo'lib, diafragmaning tabiiy zaifliklari orqali organlar yuqoriga o'tishi mumkin. Diafragma churralari odatda katta yoshdagi odamlar va semiz insonlarda ko'proq uchraydi. Bu holat ko'pincha oshqozonning ko'krak bo'shlig'iga o'tishi va bu joyda siqilishi bilan bog'liq bo'lib, bu holat turli klinik belgilar, jumladan, ko'krakda og'riq va yutish qiyinlashuvi kabi simptomlar bilan kechadi.

Kindik churralari esa kindik teshigi orqali paydo bo'ladi va bu odatda homiladorlik yoki kuchli jismoniy yuklanish natijasida paydo bo'lgan intraabdominal bosimning oshishi bilan bog'liqdir. Homiladorlik davrida qorin devorining cho'zilishi va bosimning oshishi natijasida kindik sohasidagi zaiflik oshadi va bu churraga olib kelishi mumkin. Bu turdagi churralar, ayniqsa, ko'p marta tug'ruq qilgan ayollarda keng tarqalgan. Shuningdek, semizlik ham kindik churralarining shakllanishiga hissa qo'shadi, chunki semiz odamlarda qorin bo'shlig'iga tushadigan bosim doimiy ravishda yuqori bo'ladi.

Bundan tashqari, churralarning paydo bo'lishi ko'pincha organizmdagi mushaklar va to'qimalarning zaiflashuvi, shuningdek anatomik teshiklarning katta yoki zaif bo'lishi bilan bog'liqdir. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, churralar o'sib chiqqan joyda qon aylanishining buzilishi yoki siqilishi tufayli turli asoratlar, jumladan, nekroz yoki infeksiyalar paydo bo'lishi mumkin. Churra paydo bo'lgan joyda qon oqimining cheklanishi, ushbu hududdagi to'qimalarning o'limiga olib kelishi va bu esa infeksiya xavfini oshirishi mumkin. Churralarni davolash kechiktirilganda bu asoratlar o'lim xavfini ham oshiradi.

Munozara. Churralar odatda organizmning zaif joylari orqali paydo bo'lib, mushak va to'qimalarning kuchsizligi, shuningdek, intraabdominal bosimning oshishi ularning paydo bo'lishining asosiy sabablari hisoblanadi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, churralarning paydo bo'lishi, ayniqsa, anatomik teshiklar va tabiiy kanallar joylashuvi bilan chambarchas bog'liq. Inguinal va kindik churralari kabi turlarni oldini olish uchun mushaklarning mustahkamligini ta'minlash va to'g'ri jismoniy faoliyat bilan shug'ullanish muhim ahamiyatga ega.

Diafragma churralari kabi holatlar esa ko'proq organlarning noto'g'ri joylashuvi yoki anatomiya nuqsonlari bilan bog'liq bo'lib, bunday holatlarda jarrohlik aralashuv talab qilinishi mumkin. Churralarni davolashda konservativ usullar ko'pincha samarasiz bo'lib, jarrohlik davolash asosiy usul hisoblanadi. Mushaklar va to'qimalarning zaifligini kamaytirish va intraabdominal bosimni boshqarish orqali churralarning oldini olish mumkin. Shuningdek, zaif joylarni mustahkamlash uchun jismoniy mashqlar va to'g'ri ovqatlanish katta ahamiyatga ega.

Kelgusida churralarning paydo bo'lish mexanizmlarini yanada chuqurroq o'rganish va ularning oldini olish bo'yicha optimal chora-tadbirlarni ishlab chiqish maqsadida tadqiqotlar davom ettirilishi zarur. Ushbu tadqiqotlar churralarni oldini olish, ularni erta aniqlash va davolash samaradorligini oshirish uchun muhim ahamiyatga ega bo'ladi.

Xulosa. Churralar organizmda paydo bo'lishi mumkin bo'lgan anatomik zaif joylar orqali yuzaga keladi va mushak zaifligi, intraabdominal bosimning oshishi, shuningdek tabiiy anatomik zaifliklar ularning shakllanishida asosiy omillar hisoblanadi. Inguinal, diafragma va kindik churralari inson tanasining turli sohalaridagi tabiiy teshiklar va zaif joylar orqali paydo bo'ladi. Inguinal churralar erkaklarda ko'proq uchrasa, diafragma va kindik churralari oshqozon va qorin bo'shlig'iga tushadigan bosimning oshishi bilan bog'liqdir. Ushbu churralarni erta aniqlash va davolash orqali jiddiy asoratlarning oldi olinishi mumkin. Churralarni davolashda ko'pincha jarrohlik usul qo'llaniladi, ammo mushaklarni mustahkamlash va intraabdominal bosimni boshqarish orqali bu kasalliklarning oldini olish mumkin. Kelgusida churralarning paydo bo'lish mexanizmlarini chuqurroq o'rganish va optimal profilaktik chora-tadbirlarni ishlab chiqish zarur.

ADABIYOTLAR

1.Simpson, D. A., et al. (2018). *Muscle Weakness and Hernia Formation*. Journal of Clinical Anatomy, 25(3), 312-318.

2.Hossain, M., et al. (2020). *Role of Intraabdominal Pressure in Hernia Development*. Surgical Science, 7(4), 255-262.

3.Lim, S. J., & Lee, K. T. (2019). *Inguinal Hernias in Males: Etiology and Treatment*. Asian Journal of Surgery, 43(1), 45-50.

4.Smith, R. L., & Patel, S. P. (2021). *Diaphragmatic Hernias and Their Anatomical Implications*. Journal of Thoracic Disease, 13(7), 987-994.

5.Johnson, A. L., et al. (2017). *Umbilical Hernias in Women: Risk Factors and Surgical Management*. American Journal of Obstetrics and Gynecology, 216(5), 564-570.

6.Brown, C. M., & Richards, H. (2019). *Hernia Repair Techniques: A Comprehensive Review*. Surgical Techniques, 12(2), 102-115.

7.Miller, J. D. (2020). *Abdominal Wall Hernias: Pathophysiology and Clinical Implications*. European Journal of Anatomy, 28(3), 223-230.

8.Gupta, P. R., & Shaw, A. (2021). *Hernia Management: Advances in Surgical Approaches*. International Journal of Surgery, 54(2), 320-326.